

รูปแบบการเผชิญปัญหาและการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

Coping styles and bullying among middle school students in Muang,
Ubon Ratchathani

รักษพล สุระขันธ¹ ศศิธร ปรีชาวุฒิเดช²

Ragpon Surakan¹ and Sasithorn Preechawuttidech²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Student (M.SC.) Mental Health, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine,
Chulalongkorn University

Corresponding author, E-mail: Ragpon1993@gmail.com

² อาจารย์ พญ. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer, M.D., Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

E-mail: Wern_sasithorn@hotmail.com

Received: April 29, 2019; Revised: August 5, 2019; Accepted: August 19, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาร้อยละของกลุ่มประสบการณ์รังแกและการใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาของกลุ่มประสบการณ์รังแกของกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12-15 ปี) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 376 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ.2561 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล, The revised Olweus bully/victim questionnaire และแบบวัดการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น (Adolescent Coping Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแกร้อยละ 39.89, กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องร้อยละ 30.59, กลุ่มผู้ถูกรังแกมีร้อยละ 23.67 และกลุ่มผู้รังแกร้อยละ 5.85 ทั้ง 4 กลุ่มมีรูปแบบการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเอง กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีคะแนนรูปแบบเผชิญปัญหาด้านนี้มากที่สุด, ด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆและด้านหลีกเลี่ยงปัญหา กลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านนี้มากที่สุดที่รูปแบบการเผชิญปัญหาเป็นวิธีที่จะใช้จัดการกับความเครียดแต่ละคนมีรูปแบบที่เหมือนหรือต่างกัน อย่างไรก็ตามฐานข้อมูลเรื่องรูปแบบการเผชิญปัญหาของกลุ่มประสบการณ์รังแกในไทยและต่างประเทศยังมีไม่มากและการศึกษาที่ผ่านมายังพบข้อสรุปที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การรังแก, การถูกรังแก, รูปแบบการเผชิญปัญหา

Abstract

The purposes of this experimental research were to survey the percentage of bully/victim and coping styles. Data was collected from 376 middle school students (12-15 years-old) in Muang, Ubon Ratchathani, Thailand. The subjects were selected by simple random sampling. Data collection instruments included a socio-demographic questionnaire, The revised Olweus bully/victim questionnaire and the Adolescent Coping Scale. Data was analyzed using descriptive statistics. The results revealed that The percentage of middle school students have bullies/victims(both) 39.89%, non-involved 30.59%, bullies 23.67% and victims 5.85%. The non-involved has the highest score in “solving the problem” which is different from the others. The victims have the highest score in “reference to others” and “non-productive coping” which is different from the others.

Keywords: Bullying, Victimization, Coping styles

บทนำ

การรังแกกันในเด็กและวัยรุ่นเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง อาจส่งผลกระทบต่อร่างกาย,จิตใจ หรือด้านอื่นๆ รูปแบบของการรังแกกันในโรงเรียนมีตั้งแต่ การรังแกทางร่างกาย, การรังแกทางวาจา, การรังแกทางด้านความสัมพันธ์ และการรังแกด้วยปฏิกิริยา ซึ่งกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์รังแกจัดแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้รังแก (Bully) กลุ่มผู้ถูกรังแก (Victim) และ กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก (Bully-Victim) จากการศึกษาของ Vailancourt (2010) พบว่า ประสบการณ์รังแกสามารถมีได้ตั้งแต่วัยเรียน และพบร้อยละของประสบการณ์รังแกสูงสุดในช่วงอายุ 11-15 ปีและมีแนวโน้มจะลดความรุนแรงลงเมื่ออายุมากขึ้นในประเทศไทยปีจากการศึกษา พบร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกร้อยละ 87.8 ในช่วงอายุ 12-15 ปี เป็นผู้รังแกและถูกรังแกร้อยละ 58.3 กลุ่มผู้ถูกรังแกร้อยละ 23.4 กลุ่มผู้รังแกร้อยละ 6.1 โดยใช้เครื่องมือ The revised Olweus bully/victim questionnaire ของ Olweus ในการจำแนกกลุ่มประสบการณ์รังแก ต่อมาใน Gaffney (2017) และคณะได้ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเดียวกันในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาพบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์รังแกผู้อื่นมีร้อยละ 54.3 และยังพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกมีความสัมพันธ์กับอาการทางจิตเวช

รูปแบบการเผชิญปัญหาคือการตอบสนองของบุคคลต่อปัญหาเพื่อลดความเครียดหรือลดความรุนแรงของปัญหาที่คุกคาม ซึ่งแต่ละบุคคลมีวิธีการเผชิญปัญหาที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ มีการศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศพบว่ารูปแบบการเผชิญปัญหาของแต่ละบุคคลและพฤติกรรมรังแกกัน

เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น ในประเทศไทยพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบแบบมองหาวิธีแก้ปัญหา, วิตกกังวล, ร้องไห้ การศึกษาของ Bijttebier และ Vertommen พบว่าวัยรุ่นใช้นิยมใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการหาแรงสนับสนุนทางสังคม และแก้ปัญหาจากภายในตน รูปแบบการเผชิญปัญหามีหลายรูปแบบ เช่น การเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีความเครียดและการเผชิญความเครียดของ Lazarus และ Folkman จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นได้ 18 กลวิธี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเอง (Solving the Problem) เป็นวิธีจัดการกับปัญหาเชิงบวก ประกอบด้วย

- การแก้ปัญหา (Solving the Problem), การผ่อนคลายทางด้านร่างกาย (Physical Reaction), การทำงานและสัมฤทธิ์ผล (Work & Achieve) เป็นรูปแบบวิธีการเผชิญปัญหาที่ใช้ความมุมานะ ให้เห็นถึงความพยายาม, การคบหาเพื่อนสนิท (Investing the Close Friend), การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Seek to Belong), การมุ่งเน้นในด้านบวก (Focus on Positive), การแสวงหาความเพลิดเพลินเพื่อการผ่อนคลาย (Seek Relaxing Diversion)

2. ด้านมุ่งจัดการกับปัญหาโดยอาศัยแหล่งสนับสนุนอื่นๆ (Reference to Others) เป็นด้านที่เผชิญปัญหาด้วยการแสวงหาแหล่งสนับสนุนอื่น ประกอบด้วย

- การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Seeking Social Support), การแสวงหาการสนับสนุนทางด้านจิตใจ (Seeking Spiritual Support), การแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Seeking Professional Help), การรวมกลุ่มจัดการกับปัญหา (Social Action)

3. ด้านหลีกเลี่ยงปัญหา (Non-Productive Avoidance Coping) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาที่หลีกเลี่ยง ละทิ้ง ออกจากปัญหา เพื่อให้ลืมปัญหาในขณะนั้น

- การมีความกังวล (Worry), การมีความคิดที่เป็นความปรารถนา (Wishful Thinking), การลดความตึงเครียด (Tension Reduction), การไม่รับรู้ปัญหา (Ignore the Problem), ไม่เผชิญปัญหา (Not Coping), การเก็บปัญหาไว้คนเดียว (Keep to Self) , การตำหนิตนเอง (Self Blame)

มีการศึกษาความสัมพันธ์ของประสบการณ์รังแกในแต่ละกลุ่มประสบการณ์และรูปแบบการเผชิญปัญหาในแต่ละรูปแบบ เช่น การศึกษาของ Völlink และคณะ (2014) พบว่ากลุ่มที่ถูกรังแกบนโลกออนไลน์ (cyberbullying) อายุ 11-12 ปี มีคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยหาแรงสนับสนุนทางสังคม (coping by seeking social support) สูงกว่ากลุ่มอื่น และการศึกษาของ Undheim และคณะ (2016) พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีบทบาทเป็นผู้รังแกผู้อื่น มีค่าคะแนนการใช้การเผชิญปัญหาด้วยการใช้อารมณ์สูงเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรังแก

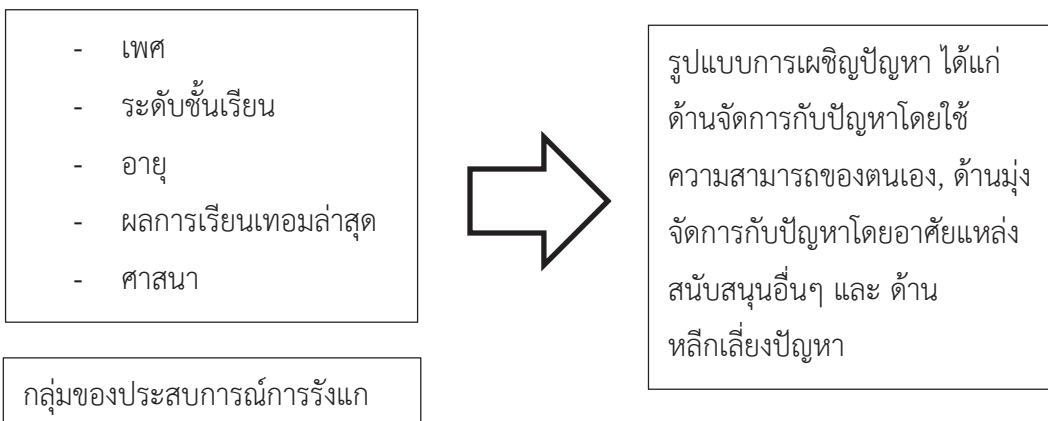
ยังมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของรูปแบบการเผชิญปัญหาและประสบการณ์รังแกมากในต่างประเทศ และมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรังแกซึ่งในไทยยังมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไม่มาก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการศึกษาร้อยละ, รูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียน และปัจจัยอื่นๆ เช่น อายุ หรือ

เพศ จะเป็นประโยชน์และอาจนำผลการศึกษาไปใช้ต่อยอดใน กิจกรรมอบรม, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การประยุกต์ใช้กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในหน่วยงานต่างๆหรืองานวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตราของกลุ่มประสบการณ์รังแก
2. เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาของกลุ่มประสบการณ์รังแก

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยภาคตัดขวางเชิงพรรณนา (cross-sectional descriptive study) โดยใช้แบบสอบถามเก็บเครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สุ่มโดยจับสลากเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ของนักเรียนจำนวน 2 โรงเรียนจากทั้งหมด 9 โรงเรียน และชั้นต่อมาสุ่มจับสลากจากจำนวนห้องเรียน (Simple random sampling) โดยเป็นการสุ่มเลือกห้องเรียนไปจนกว่าจะมากกว่าหรือเท่ากับจำนวนที่คาดหวังจำนวน 376 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2561 มีเกณฑ์คัดเข้าคืออายุ 12 ปีขึ้นไป ได้รับความยินยอมจากตัวนักเรียนและผู้ปกครองในการตอบแบบสอบถาม และสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ เกณฑ์คัดออกเมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกข้อและนักเรียนที่ยุติการตอบแบบสอบถามระหว่างการทำแบบสอบถามซึ่งการศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย IRB หมายเลขที่ 383/61 โดยแบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งแจ้งการทำแบบสอบถามด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป, The revised Olweus bully/victim questionnaire ของ Olweus ได้รับการแปลฉบับภาษาไทยและทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยผศ.ดร.สมบัติ ตาปัญญา มีค่าความเชื่อมั่นของคอร์นบาค 0.75 แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 20

ข้อ โดยชุดคำถามจะยกตัวอย่างประสบการณ์รังแกและถูกรังแกให้เลือกตอบตอบความถี่ของพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประสบใน 2-3 เดือนที่ผ่านมา ตัวเลือกมีตั้งแต่ “ใน 2-3 เดือนมานี้ไม่เคยเกิดขึ้นกับฉัน” ไปจนถึง “เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง” เป็นคำถามเกี่ยวกับการเป็นผู้ถูกรังแก 10 ข้อและคำถามเกี่ยวกับการเป็นผู้รังแกผู้อื่น 10 ข้อ ข้อมูลที่สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เป็นผู้ถูกรังแกคือตอบว่าเป็นผู้ถูกรังแก “เดือนละ 2-3 ครั้ง” หรือมากกว่า อย่างน้อย 1 ข้อ จากคำถามข้อ 1-10 ใช้วิธีนี้เช่นเดียวกันในประสบการณ์รังแกผู้อื่นในข้อ 11-20

แบบวัดการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น (Adolescent Coping Scale: ACS) ของ Frydenberg และ Lewis ได้รับการแปลและทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยคุณวีณา มิ่งเมือง ในฉบับภาษาไทยมีข้อคำถามอยู่ทั้งหมด 58 ข้อ มีความเชื่อมั่นของครอนบาค 0.83 และรูปแบบการเผชิญปัญหาในแต่ละด้านมีความเชื่อมั่นครอนบาคมากกว่า 0.78 คำถามทั้งหมดประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเอง, ด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆ และ ด้านหลีกเลี่ยงปัญหา ตัวเลือกเป็น likert scale มีคำตอบ 4 ระดับคือ มาก 4 คะแนน, ปานกลาง 3 คะแนน, เล็กน้อย 2 คะแนน และไม่เคย 1 คะแนน

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาร้อยละของกลุ่มประสบการณ์รังแกและหาความสัมพันธ์ของรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์รังแก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ย 14 ปี มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 น้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยช่วงมากกว่า 3.51 มีจำนวนมากกว่าช่วงเกรดอื่นๆ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ร้อยละของกลุ่มประสบการณ์รังแกพบว่า กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแกมีร้อยละสูงกว่ากลุ่มอื่นตามมาด้วยกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง, กลุ่มผู้ถูกรังแก และ กลุ่มผู้รังแก ตามลำดับ รวมแล้วกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการรังแกทั้งหมดมีร้อยละ 69.4 ซึ่งรวมแล้วมีร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกน้อยกว่าการศึกษาร้อยละก่อนหน้านี้ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน พบร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกร้อยละ 87.8 ของชุดินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสา วัชรสินธุ (2556) แต่มากกว่าการศึกษาของ Khamis ประเทศเลบานอน ที่ศึกษาในลักษณะเดียวกันพบร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกร้อยละ 53.4 แม้ว่าจะมีค่าร้อยละที่แตกต่างนี้อาจเนื่องด้วยปัจจัยอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม, ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล หรือขนาดกลุ่มตัวอย่าง แต่ยังถือได้ว่าการรังแกกันเกิดขึ้นกับนักเรียนส่วนใหญ่เช่นกัน

รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเองพบว่า กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ยการใช้การเผชิญปัญหาด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่น และแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Bijttebier และ Vertommen (1998) พบว่านักเรียนหญิงกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรังแกระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยใช้ความสามารถของตน

(Problem-Solving) สูงกว่านักเรียนหญิงกลุ่มอื่น และการศึกษาของ Andreou (2001) พบว่ากลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรังแกมีคะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยใช้ความสามารถของตน (Problem-Solving) สูงกว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการรังแก

รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆ กลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนเฉลี่ยการเผชิญปัญหาด้านนี้สูงที่สุด และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง และกลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Völlink และคณะ พบว่ากลุ่มที่ถูกรังแกบนโลกออนไลน์ (cyberbullying) อายุ 11-12 ปี มีคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยหาแรงสนับสนุนทางสังคม (coping by seeking social support) สูงกว่ากลุ่มอื่น

รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านหลีกเลี่ยงปัญหา กลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนเฉลี่ยการเผชิญปัญหาด้านนี้สูงที่สุด และมีความแตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง และกลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญปัญหาด้านนี้ต่ำที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มผู้ถูกรังแก และผู้รังแก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Andreou (2001) พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ถูกรังแกระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบปลีกตัว (Distancing) หรือหลีกเลี่ยง (Avoidance) สูงกว่ากลุ่มอื่น และการศึกษาของ Völlink และคณะ พบว่ากลุ่มที่ถูกรังแกบนโลกออนไลน์ (cyberbullying) อายุ 11-12 ปี มีคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance coping) สูงกว่ากลุ่มอื่น

สำหรับปัจจัยอื่น เช่น เพศของวัยรุ่น พบว่าปัจจัยเรื่องเพศของงานวิจัยนี้เพศชายและหญิงใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบจัดการปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนแตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่พบความแตกต่างในรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านอื่น ในขณะที่การศึกษาของ Braun-Lewensohn และคณะ (2015) พบว่ามีเพียงด้านมุ่งจัดการปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศชายและหญิง อาจเนื่องด้วยงานวิจัยดังกล่าวศึกษาต่างกันในเรื่องวัฒนธรรม, เชื้อชาติกับวัยรุ่นอายุ 12 – 19 ปี ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างกว่าการงานวิจัยนี้ และสำหรับปัจจัยเรื่องเพศและกลุ่มประสบการณ์รังแกพบว่าเพศชายเกี่ยวข้องกับการประสบการณ์รังแกมากกว่าเพศหญิง ซึ่งต่างจากการศึกษาของสมบัติ ตาปัญญา ที่พบว่าเพศชายมีอัตราถูกรังแกมากกว่าเพศหญิง แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้คล้ายกับการศึกษาของ ชูตินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสาวรรณสินธุ (2556) พบว่าเพศชายมีอัตราเป็นผู้รังแกมากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงมีอัตราเป็นผู้ถูกรังแกมากกว่าเพศชาย

ปัจจัยด้านระดับชั้น ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราการเกี่ยวข้องกับประสบการณ์รังแกมากกว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ซึ่งชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 มีอัตราผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกใกล้เคียงกัน ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของสมบัติ ตาปัญญา (2549) ที่พบว่ายกระดับชั้นการศึกษาสูงอัตราของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกก็จะน้อยลง

ปัจจัยอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น เรื่องวัฒนธรรมและเชื้อชาติเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผลงานวิจัยของ Braun-Lewensohn และคณะพบว่ามี ความแตกต่างกันในการเลือกใช้รูปแบบการเผชิญปัญหา การศึกษา

ดังกล่าวได้ศึกษาถึงกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มยิวอิสราเอลและกลุ่มอาหรับพบว่าทั้งสองกลุ่มมีการใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบด้านมุ่งจัดการปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นและด้านหลีกเลี่ยงปัญหาแตกต่างกันระหว่างเชื้อชาติ และปัจจัยการใช้ความรุนแรงที่นอกเหนือจากในโรงเรียน เช่น การใช้ความรุนแรงจากที่บ้านหรือความรุนแรงอื่นๆ ที่พบในชีวิตประจำวันก็ส่งผลต่อการเลือกใช้รูปแบบการเผชิญปัญหา พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงมากกว่าจะเลือกใช้วิธีจัดการปัญหาด้วยความสามารถของตนเองต่ำกว่าผู้ที่พบกับความรุนแรงในชีวิตประจำวันน้อย

ข้อจำกัดของการศึกษานี้คือ เป็น cross-sectional descriptive study ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น จึงไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วไปได้ และอาจมีตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยร่วมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกและการเผชิญปัญหาและไม่ได้อยู่ในขอบข่ายที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั่วไปได้ ควรศึกษาการประยุกต์ใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาเพิ่มเติม เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีใช้รูปแบบการเผชิญปัญหา, ผลกระทบของรูปแบบการเผชิญปัญหาที่ใช้ หรือข้อดี-ข้อเสียของรูปแบบการเผชิญปัญหาแต่ละรูปแบบ รวมถึงการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกและรูปแบบการเผชิญปัญหาเพิ่มเติม

สรุป

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวข้องกับการรังแกร้อยละ 69.41 รูปแบบการเผชิญปัญหาทั้ง 3 ด้านเมื่อจำแนกโดยกลุ่มประสบการณ์รังแกพบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแกทุกด้าน กลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนเฉลี่ยด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นและด้านหลีกเลี่ยงปัญหาสูงที่สุด แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก ส่วนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ยด้านจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเองสูงสุด ความแตกต่างกับกลุ่มประสบการณ์รังแกทุกกลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมงานวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมงานวิจัย	จำนวน (N = 376)	
	N	%
เพศ		
- ชาย	174	46.28
- หญิง	202	53.72
อายุ		
Mean = 13.89± 1.01, Min = 12, Max=16, Median = 14		

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมงานวิจัย	จำนวน (N = 376)	
	N	%
ระดับชั้น		
- มัธยมศึกษาปีที่ 1	133	35.37
- มัธยมศึกษาปีที่ 2	54	14.36
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	189	50.27
ศาสนา		
- พุทธ	365	97.07
- คริสต์	10	2.66
- อิสลาม	1	0.27
เกรดเฉลี่ยภาคการศึกษาล่าสุด		
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.00	12	3.19
- 2.01 – 2.50	40	10.64
- 2.51 – 3.00	52	13.83
- 3.01 – 3.50	108	28.72
- มากกว่าหรือเท่ากับ 3.51	164	43.62

ตารางที่ 2 ข้อมูลร้อยละของประสบการณ์รังแก

กลุ่มของประสบการณ์รังแก	จำนวน (N = 376)	
	N	%
กลุ่มผู้ถูกรังแก	89	23.67
กลุ่มผู้รังแก	22	5.85
กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	150	39.89
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง	115	30.59

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มกลุ่มประสบการณ์รังแก พบว่าปัจจัยด้านเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านระดับชั้นและเกรดเฉลี่ยพบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนไม่แตกต่างกันทางสถิติในแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแก นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ ANOVA ยังไม่พบความแตกต่างของกลุ่มประสบการณ์รังแกกับปัจจัยด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างในทุกกลุ่มประสบการณ์รังแก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มกลุ่มประสบการณ์รังแก

ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของ กลุ่มผู้ถูกรังแก	กลุ่มประสบการณ์รังแก (N=376)				χ^2	P- Value
	ผู้ถูกรังแก (%)	ผู้รังแก (%)	ทั้งรังแกและ ถูกรังแก(%)	กลุ่มที่ไม่ เกี่ยวข้อง(%)		
เพศ						
- ชาย	34.8	54.5	67.3	26.1	3	0.000**
- หญิง	65.2	45.5	32.7	73.9		
ระดับชั้น						
- มัธยมศึกษาปีที่ 1	39.3	31.8	38.7	28.7	6	0.384
- มัธยมศึกษาปีที่ 2	15.7	4.5	13.3	16.5		
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	44.9	63.6	48.0	54.8		
เกรดเฉลี่ย						
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.00	3(3.4)	1(4.5)	4(2.7)	4(3.5)	12	0.226
- 2.01 – 2.50	12(13.5)	4(18.2)	15(10.0)	9(7.8)		
- 2.51 – 3.00	12(13.5)	2(9.1)	22(14.7)	16(13.9)		
- 3.01 – 3.50	26(29.2)	8(36.4)	52(34.7)	22(19.1)		
- มากกว่าหรือเท่ากับ 3.51	36(40.4)	7(31.8)	57(38.0)	64(55.7)		

** $P < 0.01$

ตารางที่ 4 แสดงผลคะแนนเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนัยสำคัญทางสถิติของรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านการจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเองและประสบการณ์รังแก

กลุ่มประสบการณ์รังแก	ด้านการจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถ ของตนเอง (คะแนนเต็ม 84 คะแนน)		F	P-Value
	Mean	S.D.		
กลุ่มผู้ถูกรังแก	57.39	3.61	29.77	0.000**
กลุ่มผู้รังแก	56.05	3.47		
กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	57.10	3.58		
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง	60.97	3.96		

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 4 รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านการจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเอง จากคะแนนเต็ม 84 พบว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 60.97 คะแนน และกลุ่มผู้รังแกมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 56.05 คะแนน และพบว่าในแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านการจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่ง

สนับสนุนอื่นๆจากคะแนนเต็ม 84 พบว่ากลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 24.15 คะแนน และกลุ่มผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 22.79 คะแนน และพบว่าในแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลคะแนนเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนัยสำคัญทางสถิติของรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆและประสบการณ์รังแก

กลุ่มประสบการณ์รังแก	ด้านมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆ (คะแนนเต็ม 36 คะแนน)		F	P-Value
	Mean	S.D.		
กลุ่มผู้ถูกรังแก	24.15	2.41	5.66	0.001**
กลุ่มผู้รังแก	22.73	2.41		
กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	23.21	2.52		
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง	22.79	2.38		

** $P < 0.01$

ตารางที่ 6 แสดงผลคะแนนเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนัยสำคัญทางสถิติของรูปแบบการเผชิญปัญหาด้านหลีกเลี่ยงปัญหาและประสบการณ์รังแก

กลุ่มประสบการณ์รังแก	ด้านหลีกเลี่ยงปัญหา (คะแนนเต็ม 112 คะแนน)		F	P-Value
	Mean	S.D.		
กลุ่มผู้ถูกรังแก	63.34	4.14	32.305	0.000**
กลุ่มผู้รังแก	61.09	4.13		
กลุ่มทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	60.96	4.11		
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง	57.80	3.90		

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 6 รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้แหล่งสนับสนุนอื่นๆจากคะแนนเต็ม 112 พบว่ากลุ่มผู้ถูกรังแกมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 63.34 คะแนน และกลุ่มผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 57.80 คะแนน และพบว่าในแต่ละกลุ่มประสบการณ์รังแกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เอกสารอ้างอิง

- ชุนินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสสา วัชรสินธุ. (2556). ร้อยละและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการข่มเหงรังแกในเด็กนักเรียนมัธยมต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 59(3), 221-230.
- ชยานันท์ โคสุวรรณ สุนทร คำนวล และธัญญรัตน์ ทองคำ. (2560). การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 34(2), 30-44.
- ธิดารัตน์ ปุระชัยศิริ, สิริรัตดา ปัญญาภาส และฐิติวิ แก้วพรสวรรค์. (2558). กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 60(4): 275-286.
- วีณา มิ่งเมือง. (2540). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิด พิจารณาความเป็นจริงต่อกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา.
- ศุภรัตน์ เอกอัศวิน และจอมสุรางค์ โพธิ์สัตย์. (2560) ร้อยละของประสบการณ์รังแกและโรคร่วมจิตเวชในนักเรียนไทย. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 25(2), 96-106.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2549). *รายงานการสำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียน*. เชียงใหม่: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สวพร มากคุณ, ดลดาว ปุระณนธ์ และเพ็ญภา กลุณภาดล. (2561). ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลางต่อการให้อภัยของนักเรียนอาชีวศึกษา. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 35(2), 54-67.
- Andreou, E. (2001). Bully/victim problems and their association with coping behaviour in conflictual peer interactions among school-age children. *Educational Psychology*, 21(1), 59-66.
- Bijttebier, P., & Vertommen, H. (1998). Coping with peer arguments in school-age children with bully/victim problems. *British Journal of Educational Psychology*, 68(3), 387-394.
- Braun-Lewensohn, O., Alziadana, S., & Eisha, H. (2015). Coping resources and extra-curricular activity as explanatory factors of exposure to violence: Comparing Jewish and Arab youth in Israel. *The journal of primary prevention*, 36(3), 167-176.
- Frydenberg, E. (1997). *Adolescent coping: Theoretical and research perspectives*. Psychology Press.
- Gaffney, H., Farrington, D. P., & Ttofi, M. M. (2019). Examining the Effectiveness of School-Bullying Intervention Programs Globally: a Meta-analysis. *International Journal of Bullying Prevention*, 1(1), 14-31.

- Khamis, V. (2015). Bullying among school-age children in the greater Beirut area: Risk and protective factors. *Child abuse & neglect, 39*, 137-146.
- Kodish, T., Herres, J., Shearer, A., Atte, T., Fein, J., & Diamond, G. (2016). Bullying, depression, and suicide risk in a pediatric primary care sample. *Crisis*.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Coping and adaptation. *The handbook of behavioral medicine, 28* 2325.
- Olweus, D. (1996). *The revised Olweus bully/victim questionnaire*. University of Bergen, Research Center for Health Promotion.
- Vaillancourt, T., Trinh, V., McDougall, P., Duku, E., Cunningham, L., Cunningham, C., ... & Short, K. (2010). Optimizing population screening of bullying in school-aged children. *Journal of School Violence, 9*(3), 233-250.
- Völlink, T., Bolman, C. A., Dehue, F., & Jacobs, N. C. (2013). Coping with cyberbullying: Differences between victims, bully-victims and children not involved in bullying. *Journal of community & applied social psychology, 23*(1), 7-24.